

AUGŠDAUGAVAS NOVADA PAŠVALDĪBAS ATTĪSTĪBAS IESPĒJAS DEVELOPMENT OPPORTUNITIES OF THE MUNICIPALITY OF AUGSDAUGAVAS COUNTY

Santa Mukāne

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, sm20078@edu.rta.lv, Rēzekne, Latvija

Zinātniskās vadītājas: *Dr. oec. Ērika Žubule, Mg.oec. Jeļena Volkova*

Abstract. *As a result of the administrative territorial reform of the municipalities of 2021, more effective implementation of the autonomous functions of local governments is expected, which will contribute to the development of the state and the welfare of the population. However, the reform has led to a significant increase in budget expenditure, putting heavy pressure on local government budgets. In addition, municipalities and their territories need economic development, which is very difficult because municipalities have a strong financial dependence on national decisions. Local governments in the State border area often do not have sufficient attention to their development opportunities, but for example, the municipality of Augšdaugavas county has the potential to develop by improving the demographic situation and attracting foreign investors.*

Keywords: *budget, development, functions, municipality, taxation.*

Ievads

Lai nodrošinātu un veicinātu valsts attīstību un iedzīvotāju labklājību, tika īstenota 2021. gada pašvaldību administratīvi teritoriālā reforma. Pašvaldību skaits no 119 tika samazināts līdz 43. Teritoriālās un funkcionālās reformas parasti ir saistītas arī ar funkcionālajām reformām, palielinot pašvaldību finansiālo autonomiju (Vilka, 2004). Reformas īstenošanas gaitā pašvaldības ir saskārušās ar dažādām problēmsituācijām, piemēram, apvienot administratīvā darba procesus, veikt grozījumus un izdot jaunus, pielāgotus normatīvos aktus, nodrošināt vienotu autonomo funkciju izpildi, apvienot finanšu resursus un plānot budžetu. Neskatoties uz organizatoriskiem jautājumiem, reformas rezultātā galvenokārt sagaidāma efektīvāka funkciju izpilde. Nodrošinot efektīvāku pašvaldības darbību, sagaidāma arī ekonomiskā attīstība. Augšdaugavas novada pašvaldība ir viena no lielākajām pašvaldībām pēc platības, tomēr iedzīvotāju blīvums ir salīdzinoši zems, kas rada šķēršļus attīstībai un ekonomiskai izaugsmei.

Pētījuma mērķis: izanalizēt Augšdaugavas novada pašvaldības ietekmi uz vietējās ekonomikas attīstību.

Pētījuma uzdevumi:

- 1) izvērtēt pašvaldību funkcijas, uzdevumus un darbības būtiskākos finanšu aspektus Latvijā;
- 2) novērtēt Augšdaugavas novada pašvaldības sociālekonomisko stāvokli;
- 3) izpētīt konkrētās pašvaldības attīstības iespējas no funkciju izpildes un finansiālā aspekta;
- 4) izteikt secinājumus un izstrādāt priekšlikumus.

Pētījuma metodes: aprakstošā metode, kontentanalīze, loģiski konstruktīvā metode, statistikas metode.

Pētījuma periods: 2021.-2024. gads.

Pašvaldību funkcijas, uzdevumi un darbības būtiskākie finanšu aspekti Latvijā

Veiksmīgai valstī nozīmīgu jautājumu risināšanai nozīmīga ir funkciju un uzdevumu sadale. Valsts centrālā vara ne vienmēr spēj objektīvi saskatīt svarīgākos problēmjautājumus reģionos. Lokālās iedzīvotāju vēlmes un vajadzības savlaicīgi un visefektīvāk spēj identificēt vietējā pārvalde. Atbilstoši Eiropas vietējo pašvaldību hartai vietējā pašvaldība nozīmē vietējās varas tiesības un spēju likumā noteiktajās robežās regulēt un vadīt nozīmīgu valsts lietu daļu uz

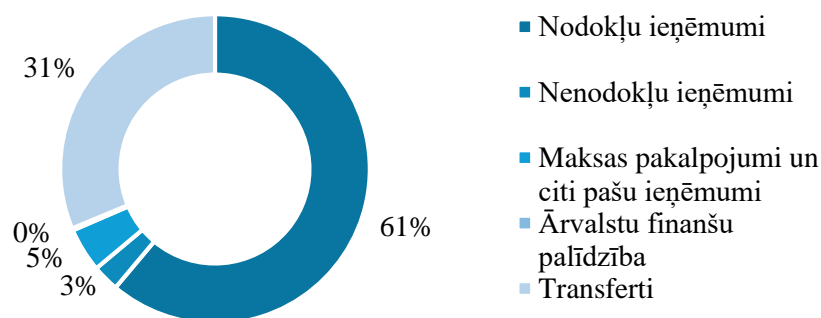
savu atbildību un vietējo iedzīvotāju interesēs (*Eiropas vietējo pašvaldību harta, 1985*). Tomēr pašvaldība nevada visus, bet būtisku daļu sabiedrībai aktuālu jautājumu (*Vanags & Vilka, 2005*).

Latvijas pašvaldībām noteiktās kompetences tiek grupētas autonomajās - autonomās funkcijas un brīvprātīgās iniciatīvas - un uzdotajās – deleģētie pārvaldes uzdevumi (*Pašvaldību likums, 2022*). Galvenokārt autonomās funkcijas ir saistītas ar komunālajiem pakalpojumiem, iedzīvotāju izglītību un veselību, sociālo palīdzību, sabiedrisko kārtību un drošību, civilo aizsardzību, kā arī saimniecisko darbību pašvaldības administratīvajā teritorijā. Papildus tam galvaspilsētai - Rīgas valstspilsētas pašvaldībai ir uzliktas funkcijas par ārvalstu delegāciju uzņemšanu, diplomātisko pārstāvniecību, starptautisko organizāciju darbību.

Likumā noteiktās funkcijas ir saistošas visām pašvaldībām, to izpilde tiek finansēta no pašvaldību budžeta, ja likumā nav noteikts citādi. Piemērs tam ir valsts budžeta mērķdotācijas pašvaldības izglītības iestādēm nodarbināto pirmsskolas, vispārējās pamatizglītības, vispārējās vidējās izglītības kā arī valsts augstskolu vispārējās vidējās izglītības iestāžu pedagogu darba samaksai un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām. Pašvaldībām tiek piešķirts finansējums, kas izlietojams tikai attiecīgajam mērķim.

Nododot pašvaldībai jaunu autonomo funkciju vai uzdevumu, kura izpilde saistīta ar izdevumu palielināšanos, vienlaikus pašvaldībai nosakāmi finansējuma avoti šīs funkcijas vai uzdevuma izpildes nodrošināšanai (*Pašvaldību likums, 2022*), tomēr faktiski ne vienmēr valsts piešķir papildus finansējumu pašvaldībām. 2023. gada 14. decembrī veicot grozījumus likumā "Par policiju", tika noteikts, ka pašvaldība izveido pašvaldības policiju vai pašvaldības izveido kopīgu pašvaldības policiju, vai pašvaldība Valsts pārvaldes iekārtas likumā noteiktajā kārtībā deleģē visus pašvaldības policijas uzdevumus citai pašvaldībai (*Par policiju, 1991*). Likuma prasības tika izpildītas - katrā pašvaldībā tika izveidota pašvaldības policija, tomēr atbalstu no valsts līdzekļiem pašvaldības nesaņēma.

Pašvaldību finanšu līdzekļus veido nodokļu ieņēmumi, nenodokļu ieņēmumi, maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi, ārvalstu finanšu palīdzība un transferti. Latvijas pašvaldību pamatbudžeta ieņēmumu izpildes struktūra attēlota 1. attēlā.

1. attēls. Latvijas pašvaldību pamatbudžeta ieņēmumu izpildes struktūra 2023. gadā
(autores veidots, Valsts kase, 2024)

Latvijas pašvaldību pamatbudžeta nodokļu ieņēmumi (iedzīvotāju ienākuma nodoklis, nekustamā īpašuma nodoklis, azartspēļu nodoklis, dabas resursu nodoklis) 2023. gadā sastādīja 61,1 % no kopējiem ieņēmumiem un transferti – 31,3 %. Pārējās ieņēmumu pozīcijas katra veido ne vairāk par 5 % no kopējiem ieņēmumiem. Tā kā pašvaldības administrē un saistošajos noteikumos var noteikt tikai nekustamā īpašuma nodokļa likmes (daļēji), pašvaldības lielākoties ir finansiāli atkarīgas no valstī pieņemtajiem lēmumiem.

Augšdaugavas novada pašvaldības raksturojums

2021. gada administratīvi teritoriālās reformas ietekmē tika apvienots Ilūkstes novads un Daugavpils novads, izveidojot Augšdaugavas novadu. Taču sākotnēji ar identisku administratīvo teritoriju līdz 2009. gadam bija Daugavpils rajons.

Augšdaugavas novada pašvaldības administratīvās teritorijas platība ir 2523 km² (*Valsts zemes dienests, 2023*), tā ir 8. lielākā pašvaldība. Novads atrodas pie Latvijas dienvidaustrumu robežas, robežojoties ar Lietuvas Republiku un Baltkrievijas Republiku. Augšdaugavas novads pilnībā ieskauj Daugavpils valstspilsētu. Augšdaugavas novada pašvaldībai atrodies pierobežā, ir iespēja starptautiski sadarboties ar kaimiņu pašvaldībām ārpus Latvijas robežām, īstenot kopīgus starptautiskus projektus, piesaistīt ārvalstu investorus. Turpretī atrašanās pierobežā nozīmē zemāku attīstības līmeni nekā valsts centrālajā daļā, ir ierobežotāka resursu pieejamība, mazāki loģistikas mezgli. Arī demogrāfiskie rādītāji pierobežā ir sliktāki.

Lielākās apdzīvotās vietas galvenokārt atrodas galveno autoceļu tuvumā, līdz ar to iedzīvotājiem ir piemērota ceļu struktūra – autoceļu struktūra nodrošina labu sasniedzamību tādiem tuvākajiem reģionālajiem centriem kā Līvāni, Preiļi, Krāslava. Iedzīvotāju skaits Augšdaugavas novadā uz 2024. gada 1. janvāri bija 26,4 tūkstošus personu, tomēr demogrāfiskajam stāvoklim ir tendence pasliktināties. 2021. gadā apvienojot Ilūkstes novadu un Daugavpils novadu iedzīvotāju skaits bija 28,0 tūkstoši personu, 2022. gadā – 27,6 tūkst., savukārt 2023. gada sākumā – 27,0 tūkstoši (*Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, 2024*). Katru gadu iedzīvotāju skaits samazinās: 2022. gadā par 1,4 %, 2023. gadā par 2,0 %, savukārt straujākais samazinājums ir 2024. gadā – par 2,6 % pret iepriekšējo pārskata gadu. Skaita samazinājums galvenokārt skaidrojams ar negatīvu iedzīvotāju dabisko pieaugumu – mirstība ir augstāka nekā dzimstība.

Vērtējot novadā reģistrētos uzņēmumus ar lielāko apgrozījumu 2023. gadā, lielākais apgrozījums jeb 6,8 milj. EUR ir SIA “Atkritumu apsaimniekošanas Dienvidlatgales starppašvaldību organizācija”, kam seko gaļas un mājputnu gaļas produktu ražotājs SIA “Dubiki” ar 5,9 milj. EUR apgrozījumu un lauksaimniecības mašīnu, iekārtu un to piederumu vairumtirdzniecības uzņēmums SIA “Gaboteh” ar 3,9 milj. EUR apgrozījumu (*Lursoft statistika, 2024*).

Pēc NACE klasifikācijas Augšdaugavas novadā visvairāk reģistrēto aktīvo uzņēmumu pēc nozares ir jauktā lauksaimniecība (augkopība un lopkopība) – 37 uzņēmumi jeb 15,0 % no visiem aktīvajiem uzņēmumiem novadā. Mazāks skaits ir graudaugu, pākšaugu un eļļas augu sēklu audzēšanas uzņēmumu – 12 uzņēmumi jeb 4,9 %. Tālāk seko šādi darbības veidi: taksometru pakalpojumi (10), mežizstrāde (8), automobiļu apkope un remonts (8), mazumtirdzniecība (8), nekustamā īpašuma pārvaldīšana (8) u.c. darbības veidi (*Lursoft statistika, 2023*). Ņemot vērā, ka jauktā lauksaimniecība un graudkopība ir lauksaimniecības apakšnozares, plašāk pārstāvētā nozare Augšdaugavas novadā ir lauksaimniecība.

Augšdaugavas novada pašvaldības attīstības iespējas

Vispārējās pašvaldību sistēmas attīstības kontekstā bieži kā būtiskākie principi tiek uzsvērti subsidiaritātes princips un samērīguma princips. Bez tam mūsdienās publiskās pārvaldes attīstības kontekstā aktuāli ir arī efektivitātes (funkcionālās un ekonomiskās) un iedzīvotāju līdzdalības jautājumi (*Valtenbergs u.c., 2016*).

Subsidiaritātes princips ir ļoti būtisks pilnvaru sadalei starp dažādiem pārvaldes līmeņiem, un tas paredz to, ka lēmumi tiek pieņemti pēc iespējas tuvāk iedzīvotājiem, ievērojot pašvaldību identitāti un struktūru (*Valtenbergs u.c., 2016*). Princips nosaka robežu starp decentralizētu un centralizētu pārvaldību. Pārmērīgi izteikta centralizācija var radīt attīstībai pretēju efektu. Pārāk liela centralizācija vertikālā līmenī tiek uzskatīta par risku aplāpēt vietējo

izaugsmi un graut vietējo pašvaldību iniciatīvas, koordināciju un spēju reaģēt uz vietējiem apstākļiem (Ly et al., 2022).

Analizējot Augšdaugavas novada pašvaldības struktūru, centralizācija novērojama finanšu un grāmatvedības uzskaitē, nekustamā īpašuma nodokļa administrēšanā, personāla daļā, īpašuma nodaļā, informācijas tehnoloģiju nodaļā, bāriņtiesā, sociālajā dienestā, kultūras iestādēs u.c. struktūrvienībās. No 2024. gada 1. jūnija tiks izveidotas arī 10 pagastu apvienības. Pēc Augšdaugavas novada mājaslapā publicētās informācijas: “izmaiņas nepieciešamas, lai mazinātu administratīvo vienību skaitu, birokrātiju un meklētu risinājumus, kā nodrošināt katram novada iedzīvotājam pakalpojumu pieejamību” (*Augšdaugavas novada pašvaldība, 2024*). Darba autore norāda, ka papildus informācija, kā tieši tādējādi tiks samazināta birokrātija, nav sniegta. Izveidojot katrā pagastā Valsts un pašvaldību vienoto klientu apkalpošanas centrus, tiks būtiski uzlabota iedzīvotāju pieejamība valsts un pašvaldības pakalpojumiem. Taču īstenojot funkciju un struktūrvienību centralizāciju, būtiski būtu izvērtēt ekonomisko pamatojumu – vai centralizācijas gaitā ieguldītie resursi ļaus ilgtermiņā efektīvāk izmantot funkciju izpildei nepieciešamos resursus.

Autonomo funkciju izpildi pašvaldība finansē galvenokārt no nodokļu ieņēmumiem un transfertiem. Atbilstoši gadskārtējiem valsts budžeta likumiem, kopš 2021. gada iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu sadalījums starp valsts budžetu un pašvaldību budžetiem ir šāds: pašvaldību budžetiem – 75 % apmērā un valsts budžetam – 25 % apmērā (*Par valsts budžetu 2021. gadam, 2020*). Līdz tam pašvaldību budžetos tika iedalīti 80 % no iedzīvotāju ieņēmuma nodokļa ieņēmumiem. Augšdaugavas novada pašvaldībai samazinātie ieņēmumi 3 gadu periodā (2021. - 2023. gados) veido provizoriski 2,2 milj. EUR. Tajā pašā laikā uz 2023. gada 31. decembri Augšdaugavas novada pašvaldības aizņēmumu apmērs sastāda 2,3 milj. EUR, savukārt kopējais saistību apmērs no 6,27 % 2021. gadā ir palielinājies līdz 8,22 % 2023. gadā no plānotajiem pamatbudžeta ieņēmumiem bez transfertiem īpašiem mērķiem un iemaksām pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fondā (*Atvērto datu portāls, 2024*). Lietderīgāka un efektīvāka finanšu resursu izmantošana būtu saņemot papildus finansējumu nodokļu ieņēmumos, jo pašvaldībai ņemot aizņēmumus kredītiestādēs vai Valsts kasē seko aizņēmumu izmaksas – procentu maksājumi.

Noteiktu mērķu finansēšanai pašvaldība saņem valsts budžeta mērķdotācijas, piemēram, pedagogu darba samaksai pašvaldību vispārējās izglītības iestādēs un valsts augstskolu vispārējās vidējās izglītības iestādēs. Saņemtais finansējums ir izlietojams attiecīgajam mērķim un neizlietotās mērķdotācijas uzkrājums atgriežams valsts budžetā. Tomēr mērķdotācijas apmērs sedz tikai daļu no pašvaldība kopējiem izdevumiem izglītībai.

Augšdaugavas novada pašvaldība izmanto iespēju un īsteno ne tikai Pašvaldību likumā noteiktās funkcijas, bet arī brīvprātīgās iniciatīvas. Brīvprātīgās iniciatīvas plāno un finansējumu to izpildei nodrošina, ja tas netraucē pašvaldības kompetencē esošo autonomo funkciju un deleģēto pārvaldes uzdevumu izpildei (*Pašvaldību likums, 2022*). Labi izstrādātas un īstenotas sociālās aizsardzības sistēmas var veicināt labklājību valstīs, palielināt cilvēkkapitālu un produktivitāti, izskaust nabadzību un samazināt nevienlīdzību (*Mistere, 2024*). Konkrētajā pašvaldībā tiek izmaksāti brīvprātīgās iniciatīvas pabalsti personām, kuras atbrīvojušās no ieslodzījuma vietas, pabalsts apbedīšanai, dzimšanas dienas pabalsts, pabalsts izglītības procesa nodrošināšanai daudz bērnu ģimenēm, pabalsts cietā kurināmā iegādei vientuļiem pensionāriem un personām ar I un II grupas invaliditāti, u.c. dažāda rakstura pabalsti (*Par brīvprātīgās iniciatīvas pabalstiem Augšdaugavas novada pašvaldībā, 2023*). Pašvaldībai tas ir instruments, kā atbalstīt iedzīvotājus, cerībā uzlabot demogrāfisko situāciju. Valsts pierobežas pašvaldībai demogrāfiskais stāvoklis ir vitāls faktors pašvaldības attīstībai, jo iedzīvotāju samaksātie nodokļi 2023. gadā veido Augšdaugavas novada pašvaldības pamatbudžeta ieņēmumus 34,1 % apmērā (*Valsts kase, 2024*).

Uzlabojot demogrāfisko stāvokli pašvaldībā, pastāv ievērojamākas iespējas veicināt pašvaldības attīstību. Saņemot lielākus nodokļu ieņēmumus, pašvaldība spēs brīvāk rīkoties un

investēt līdzekļus infrastruktūras un uzņēmējdarbības attīstībā. Ņemot vērā, ka Augšdaugavas novada pašvaldības iedzīvotāju skaitam ir tendence samazināties par 1,4 - 2,6 %, pašvaldībai būtu aktīvi jāveic darbs pie sociālās aizsardzības un jāizstrādā plāns demogrāfiskās situācijas uzlabošanai.

Secinājumi un priekšlikumi

1. Valsts centrālā vara ne vienmēr spēj objektīvi saskatīt svarīgākos problēmjasautājumus reģionos, tāpēc lokālās iedzīvotāju vēlmes un vajadzības savlaicīgi un visefektīvāk spēj identificēt vietējā pārvalde – pašvaldība.
2. Likumā noteiktās funkcijas ir saistošas visām pašvaldībām, to izpilde tiek finansēta no pašvaldību budžeta, ja likumā nav noteikts citādi. Nododot pašvaldībai jaunu autonomo funkciju vai uzdevumu, ne vienmēr tiek saņemts papildus finansējums funkcijas izpildei, tomēr likuma prasības tiek izpildītas, ekonomējot finanšu līdzekļus citu funkciju izpildē.
3. Pašvaldību ieņēmumu lielāko daļu veido transferti un nodokļu ieņēmumi. Tā kā pašvaldības administrē un saistošajos noteikumos var noteikt tikai nekustamā īpašuma nodokļa likmes (daļēji), pašvaldības lielākoties ir finansiāli atkarīgas no valstī pieņemtajiem lēmumiem.
4. Pašvaldības atrašanās pierobežā veicina starptautisko sadarbību, turpretī rada arī šķēršļus attīstībai, resursu pieejamībai un demogrāfiskajiem rādītājiem.
5. Augšdaugavas novada pašvaldības darbībā novērojama izteikta funkciju un struktūrvienību centralizācija, kas var apdraudēt izaugsmi, graut iniciatīvas, koordināciju un spēju efektīvi reaģēt uz vietējiem apstākļiem.
6. Latvijas Republikas Ministru kabinetam izstrādāt gadskārtējo valsts budžeta likumu grozījumus un noteikt līdzšinējo iedzīvotāju ienākuma nodokļa sadalījumu starp budžetiem: 80 % pašvaldību budžetiem un 20 % valsts budžetam, lai veicinātu pašvaldību resursu izmantošanas efektivitāti un pašvaldību attīstību.
7. Augšdaugavas novada pašvaldībai vēlams īstenot un aktīvi informēt sabiedrību par atbalsta iespējām ģimenēm un bērniem, un veicināt jaunajām ģimenēm labvēlīgu vidi pašvaldībā, lai uzlabotu demogrāfisko situāciju un palielinātu iedzīvotāju dabisko pieaugumu.

Izmantotie avoti un literatūra

1. *Eiropas vietējo pašvaldību harta.* (15.10.1985). Eiropas Padomes starptautiskais līgums. <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1173>
2. *Par brīvprātīgās iniciatīvas pabalstiem Augšdaugavas novada pašvaldībā.* (28.12.2023). Augšdaugavas novada pašvaldības domes saistošie noteikumi Nr. 89, red. uz 24.01.2024. <https://likumi.lv/ta/id/349283-par-brivpratis-gas-iniciativas-pabalstiem-augsdaugavas-novada-pasvaldiba>
3. *Par policiju.* (04.06.1991). Latvijas Republikas likums, red. uz 01.01.2024. <https://likumi.lv/ta/id/67957-par-policiju>
4. *Par valsts budžetu 2021. gadam.* (02.12.2020). Latvijas Republikas likums, red. uz 01.01.2022. <https://likumi.lv/ta/id/319405-par-valsts-budzetu-2021-nbsp-gadam>
5. *Pašvaldību likums.* (20.10.2022). Latvijas Republikas likums, red. uz 14.12.2023. <https://likumi.lv/ta/id/336956-pasvaldibu-likums>
6. Atvērto datu portāls (2024). *RAIM datu kopas: Pašvaldību saistību apmērs.* https://data.gov.lv/dati/dataset/361a4baa-1583-4056-ac76-25d613dc4c83/resource/b687f570-2c77-4e19-a710-24a21954c1f1/download/pasv_saistibas_4_sai_no-2009.xlsx
7. Augšdaugavas novada pašvaldība. (2024). *Augšdaugavas novadā tiks veidotas 10 pagastu apvienības.* <https://www.augsdaugavasnovads.lv/novads/aktualitates/jaunumi/augsdaugavas-novada-tiks-veidotas-10-pagastu-apvienibas/>
8. Lursoft statistika. (2023). *Aktīvo uzņēmumu skaits, sakārtots pēc nozares 2023. gadā.* https://www.lursoft.lv/lursoft_statistika/?&novads=100016462&id=516
9. Lursoft statistika. (2024). *Uzņēmumi ar lielāko apgrozījumu pa gadiem.* https://www.lursoft.lv/lursoft_statistika/?&novads=100016462&id=391
10. Lv, A., Lou, T., & Duckett, J. (2022). Centralization vs. Decentralization in COVID-19 Responses: Lessons from China. *Journal of Health Politics, Policy & Law.* 47 (3), 411-427. <https://doi.org/10.1215/03616878-9626908>

11. Mistere, B. (2024). *Sociālā aizsardzība ģimenēm ar bērniem*. (Promocijas darbs). https://lbtufb.lbtu.lv/disertacijas/Social_protection/Baiba_Mistre_promocijas_darbs_LBTU_2024.pdf
12. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. (2024). *Fizisko personu reģistrs*. <https://www.pmlp.gov.lv/lv/fizisko-personu-registrs-0>
13. Valsts kase. (2024). *Pašvaldību mēneša un gada pārskati*. https://e2.kase.gov.lv/pub5.5_pasv/code/pub.php?module=pub
14. Valsts zemes dienests. (2024). *Administratīvo teritoriju un teritoriālā iedalījuma vienību platības*. https://data.gov.lv/dati/dataset/e2d69c89-2f66-4ab3-bd40-ec9c6e2d4784/resource/e83994a9-72cc-4f6d-aeec-1b62f177c034/download/administratvo-teritoriju-un-to-teritoril-iedaljuma-vienbu-platbas-2024_01_02.xlsx
15. Valtenbergs, V., Brīgsa, S., Vilka, I., Līviņa, A., Liepiņa, I., Veliveronena, L., Vaeliverronen, J., & Rozenbergs, R. (2016). *Pašvaldības iespējas ietekmēt vietējās ekonomikas attīstību*. <https://blis.lps.lv/index.php/component/lpsmedia/?task=file.download&id=103>
16. Vanags, E., & Vilka, I. (2005). *Pašvaldību darbība un attīstība*. Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds.
17. Vilka, I. (2004). *Pašvaldību reformas un reģionālā attīstība Latvijā*. (Promocijas darbs). https://dSPACE.lu.lv/dSPACE/bitstream/handle/7/550/Vilka_I_Pasvaldibu_reformas_un_regionala_attistiba_Latvija_2004.pdf?sequence=1&isAllowed=y